'అమ్మ' శబ్దంలోని అమృతంకొరకు తపించిన

సుశీల

రచయిత :

చోడవరపు రామశేషయ్య

౧

'అక్కా! నిన్ను కొట్టుతా' అని చేతిలోనున్న కొయ్య ఏనుగును ఎత్తినాడు, మనోహరుడు.

'అవును; ఎందుకు కొట్టవు? ఇందుకనేగదా, నిన్ను కన్నది!'

రఘునాథరావు భోజనంచేస్తున్నాడు. తల్లి కొడుకుల పోట్లాట విని నవ్వాడు. ఆనవ్వు అగ్నిలో ఆజ్యంపోసినంత పనిచేసింది. సుశీల కనుబొమలు ముడిపడ్డాయి. తమ ముద్దుల బిడ్డ దుడుకుతనానికి ఎందుకు నవ్వరు! ఇందుకునేగదూ వీడిని పెంచి పెద్దవాడిని చేస్తున్నది, అని సణుగుకుంది, ఆమె.

ఆమెను రెచ్చకొట్టడానికి రఘునాథరావుకు మంచి సమయం దొరికింది. 'నీవా! వాడిని పెంచేది' అని అన్నాడు.

'మరెవ్వరు వీడిని నాలుగేండ్లనుంచి పెంచుతుంది?'

'నీవే ఆలోచించుకో.'

'కాదు, మీరేచెప్పండి.'

'నీ ఆడబిడ్డ కమల.'

సుశీల భర్తమాటకు లొంగిపోయింది. దీని కామెదగ్గఱ జవాబు యేమి లేకపోవటంచేత సిగ్గుపడింది. అయినప్పటికి మామూలుగా తగ్గేమనిషి కాదు.

'నేను వాడి అమ్మనుకాదా. అని తన అధికారాన్ని నిరూపిస్తూ అంది ఆమె.

'కాని, మనోహరునకీ సంగతి తెలుసా! నీ వెప్పుడైనా వానితో చెప్పినావా? నేను నీ అమ్మనుఅని' రఘునాథరావు కిలకిలలాడుతు అడిగినాడు. ఆమె మాటాడలేదు.

'పోనీ నీ వెప్పుడైనా వాడిని ఎత్తుకుని ఆడించినావా?' అని రఘునాథరావు అన్నాడు.

నోరెత్తకుండా జవాబు చెప్పాలనుకుంది; కాని ఏమీ ఉపాయం తోచలేదామెకు. రెండు కన్నీటి బిందువులు మాత్రం ఆమె పసిమి కపోలాలపై మెఱసినాయి. వాటిని దాచుకోవటానికి గబగబ తన గదిలోకి పోయింది.

కమల రఘునాథరావు యొక్క చెల్లెలు. ఆమెకు చిన్నప్పుడే పెండ్లి అయింది. కాని ఆమె నుదుట సంసారసుఖం లిఖింపలేదాబ్రహ్మ. ఆమె జ్ఞానం వచ్చేనరికి తన యీ జీవితం కష్టాలకేగాని సుఖాలకు కాదని తెలిసికుంది. ఆమె శ్వేతవస్త్రాలు చూడదలచలేదు కాబోలు, ఆమె తలిదండ్రు లంతకుముందే స్వర్గానికి పోయారు. అప్పటినుంచి ఆమె రఘునాథరావు వద్దనే ఉంటోంది. రఘునాథరావుకు ఆమె అంటె చాలప్రేమ; కాని వెలవెల బోయిన ఆమె ముఖము, గుంటలుపట్టి ఆమె కళ్లుచూచి లోలోపలకుమిలిపోయేవాడతను.

మనోహరుడు పుట్టేసరికి శుష్కించిపోయి ఉన్న కమల జీవితంలో మార్పు కలిగింది. ఆమె హృదయ కమలం విప్పారింది. మనోహరుని సాకేభారమంతా తనమీద వేసుకుంది. సోమరి సుశీల తప్పిందే చాలు ననుకుంది.

౨

రాత్రి ఎనిమిది ఘంటలయింది. రఘునాథరావు స్నానంచేసి అప్పుడే స్నానాగారంలోనుంచి బయటికి వచ్చాడు. సుశీలకోసం ఆయన చూపులటుయిటు పరుగెత్తాయి; కాని, ఊరికేనే మఱలివచ్చాయి. హాల్లో కుర్చీలో కూలబడ్డాడు.

అకస్మాత్తుగా సుశీల గదితలుపులు తెరవబడ్డాయి. ఒక చేతితో నగిషీ పనిచేసి ఉన్న బంగారపుగిన్నె, రెండవచేతిలో వెండి గ్లాసు పట్టుకుని బయలుదేరింది. ఆ

[మిగతా ౨౨౧ లో చూడు.

సు శీ ల

[౧౯౬–వ పేజీ తరువాయి.]

మెను చూడటంతోటే ఇవన్నీ 'అమ్మా' అని పిలిపించుకోవటానికి చేసే ప్రయత్నాలని రఘునాథరావు గ్రహించాడు.

మనోహరుడు తన తండ్రి కుర్చీ వద్ద కూర్చుని బొమ్మతో ఆడుకుంటున్నాడు.

మనూ! అన్నంతిన్నావా, నాదగ్గఅతిందువుగాని రాఅన్నాడురఘు.

'కాదు, నేనే తినిపిస్తాను' అని సుశీల బేలగా పలికింది.

సుశీల బంగారపు గిన్నెలోఉన్న అన్నంలో కూరవేసి కలిపింది. దానిలో గిన్నెడు నెయ్యిపోసి గుచ్చెత్తింది. మనోహరుడు ఆటలలో మునిగి ఉన్నాడు; పిలిస్తే రాడని తానే గిన్నెతీసికొని వానిదగ్గరకు వెళ్ళింది. కాని ఆమె గుండె దడదడ కొట్టుకుంటోంది. చివరకు ధైర్యంచేసి అన్నం పెడ్తాను, రా. మనోహర్, అని పిలిచింది.

'వద్దు' అని మనోహరుడు తల త్రిప్పాడు.

'నిన్ను ఎత్తుకొని తినిపిస్తాను; చందమామను చూపిస్తాను.'

'వద్దు, వద్దు; నేను తినను.'

'చూడు! ఈదినం పంకాయ కూరను నీకోసం వండా; ఎంత బాగుందనుకున్నావు! రా, తిందువు కాని నేను నీఅమ్మనుకాదూ!' అని ఎత్తుకోపోయింది; సుశీల.

అబ్బ 'వద్దంటేను, నాకు అమ్మ పెట్టుతుందిలే అని మనోహరుడు కమల గదివైపుకు పరుగెత్తాడు.

ఇది చూచి సుశీల కొయ్యబారిపోయింది. రఘునాథరావు పకపక నవ్వాడు. ఆనవ్వు ఆమె నారీహృదయంలో తీక్ష్ణంగా నాటుకుపోయింది. ఇక అక్కడ నిలవలేకపోయింది. గబగబ గదిలోకి పోయి తలుపులు విసరివేసుకుంది.

'నేనువాడికి ఏమీకానా!నన్ను చూచి అట్లా ఎందుకు పారిజోతాడు. నేనేమన్నా బూచినా, వాడిని తినివేస్తానేమో అని భయపడేటందుకు! కాదు, దీనికంతకు మూలం కమలే. ఆమెను నీ ఇంటి నుంచి సాగనంపితే!......పాపం, ఆఅమాయకురాలు ఏమిచేసింది? ఆమె ఎంతమంచిది! నా కెంతసహాయంచేస్తోంది. ఆబిడే లేకపోతే యీపాటికి నాతిప్పలు యేమయ్యేవో!...కాని, మనోహరుడో! వాడు నన్ను చూడడన్నాచూడడే. నన్ను 'అమ్మా!' అని పిలవటం వాడికి బాగుండదు కాబోలు. వాడికి నేను అక్కనా! ఎంత ఎగతాళి! ఎంత హేళన! నేను చాల తప్పుచేసినాను; మొట్ట మొదటి నుంచి నేనే వానిని పెంచాలిసింది. కాని, నాదగ్గఱ కమలలోఉన్న ఆ నేర్పేది? ఆ ఓర్పేది? ఆమెంత పిచ్చిది! నాపిల్లవానికోసం తన ఒళ్లు పిండిచేసుకుంటోంది. ఎంత త్యాగం! నేను తల్లినయికూడా యిందులో వీసమంతయినా చేయలేకపోతున్నాను. కాదు, ఇక ముందునుంచి అట్లా జరగదు... నేను ఈపర్యాయం 'అమ్మా' అని పిలిపించుకుంటాను; తప్పక పిలిపించుకొంటాను ....

ఆఁ. చివరకు మంచి ఉపాయకు తోచింది. నేనీ పర్యాయం తప్పక గెలుస్తాను. నామనోహరుడు నన్ను 'అమ్మా!' అని పిలుస్తాడు. ఇందులో సందేహంలేదు.

3

ఉదయం పదిగంటలయింది. రఘునాథరావు అప్పుడే భోజనం చేసి కచ్చేరికి వెళ్లాడు. ఆయన వెళ్లట మాలస్యంగా సుశీల తన గదిలోకి పోయింది. తలుపులువేసికొని క్రిందటిదినం తెప్పించిన బొమ్మల మూట విప్పింది. అందులో రకరకాల బొమ్మలు, రంగు రంగుల పటాలు వున్నాయి.

సుశీల అన్ని వస్తువులను చక్కగా సర్దింది. గది అంతా కలకలలాడిపోయింది. ఈపర్యాయం గెలువు తనదనే విశ్వాసం కలిగిందామెకు. ఆమె మాతృహృదయము ప్పొంగి పోయింది. సంతోషాన్ని పట్టలేక గంతులువేసింది. పరుగెత్తుకుంటూ మనోహరుని దగ్గఱకు వెళ్లింది. నీకు బొమ్మలు చూపిస్తాను, రా! నాయనా! రా అని అ

తనిచేయిపట్టుకుంది. బొమ్మలమాట వినేసరికి మనోహరుడు మెత్తపడ్డాడు. ఆమెతోకూడా గదిలోకి వచ్చాడు. గదిలోని మనోహర దృశ్యంచూచి నిశ్చేష్టు డయాడు.

మోటారుతీసి 'కీ' ఇచ్చి వదలింది. అది 'బుర్ బుర్' మంటు పరుగెత్తింది. మనోహరుడిక ఊరుకోలేకపోయాడు. దానిని చిక్కబట్టి చంకలోపెట్టి 'అమ్మ'కు చూపించి వస్తానని కమల గదివైపుకు పరుగెత్తాడు.

సుశీల ఖిన్నురాలయింది. ఆమె అభిలాష అడుగంటి పోయింది. ఆమె చేసిన ప్రయత్నమంతా, బూడిదలోపోసిన పన్నీరుమాదిరయింది. తన్ను తాను నిందించుకుంది. తన నిస్సహాయతకు దుఃఖించింది—'అయ్యో! మాతృత్వానికింత ఘోరఅవమానమా! నామజ్జమాంసాదులిచ్చి కన్న కొడుకు తన్ను త్రోసి రాజనిపోతాడా నాపొడ కిట్టకుండాపోతుందా! ఇట్లా కాజాలదు. నేను వాడితల్లిని నాకు వానిమీద పూర్ణ అధికారముంది. అసలు కమలెవరు? పెంచిన మాత్రానే తల్లి అయిపోతుందీ? శక్తంతా ధారపోసినప్పటికి వానికి నేనేమికాను? కమలే నామార్గానికి కంటకురాలు. ఆమెను గెంటివేస్తేనేకాని మనోహరుడు నాచే జిక్కడు. అప్పుడుగాని నన్ను 'అమ్మా!' అని పిలవడు. కాబట్టి ముందీ నంగనాచిని సాగనంపాలి. ...కాని అది యెట్లా వీలవుతుంది? ఈ అనంత ప్రపంచంలో ఆమె ఎవరి పంచను తనతల దాచుకుంటుంది? బహుశః నేనేమైనా అంటే ఏడుస్తుంది కూడానేమో! ఊఁ, ఏడిస్తే యేడవనీయి, నాకేం! నేనేడవటంలేదు, నాబిడ్డకై? ఒక ముద్దుమాట వినడానికి యెంత తపించిపోతున్నాను. ఈ సంగతి ఆమెకేమైనా తెలుసూ?

సుశీల హడావిడిగా కమల గది దగ్గరకు వెళ్ళి 'ఇదిగో కమలా! నీవుచేసేపని ఏమీ బాగుండలేదు' అని అంది. కోపాన్ని వెళ్ళగ్రక్కుతూ.

'ఏమిటి వదినా? నావల్ల యేమైనా పొరపాటు జరిగిందా యేమిటి? నేనేమైన తెలియక చేస్తే నువ్వు మందలించకూడదూ! ఎందుకు యింతకోపపడుతావు? అని కమల అతి జాలిగ అంది.

'ఎందుకు కోపపడను? నీవు మనోహరుని పాడుచేస్తోంటే' అని సుశీల గద్దించింది.

'వదినా! క్షమించు, మనోహరుని నేను పాడుచేయటంలేదు. వాడు నీ కుమారుడు అని నాకు తెలుసును; కాని వాడు నాకంటికి పాప నాశూన్య హృదయానికిజ్యోతి. . .'

'ఆగు, ఆగు; ఇకచాలు నీ ఉపన్యాసం, నీఉపన్యాసాలు. వినడానికి రాలేదు; కాని, మనోహరుడు నన్ను 'అమ్మా!' అని యెందుకు పిలవటంలేదో అడగటానికి వచ్చాను.'

'నాకేం తెలుసును, వదినా!'

'ఎందుకు తెలియదు? నీవే వాడికి నేర్పావని నాకు దృఢనమ్మకం'

ఇది వినేసరికి కమల మనస్సు చివుక్కుమంది. దుఃఖం పొంగి పొర్లివచ్చింది. ఏడుస్తూ తన గదిలోకి పోయింది. సుశీల గొణుక్కుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

౪

మాటిమాటికి మాతృపదవికి భంగం కలిగే యింట్లో ఉండటం సుశీలకు దుస్తరమయి పోయింది. తన్నుదాను నిందించుకొనేది. ఆమె మనస్సు మాతృపదవి ప్రాప్తికి అహర్నిశం తపించిపోయేది. 'అమ్మా!' అని వినటానికి రాత్రింబవళ్లు విలపించేది. మనోహరుడు అసలు పిలిచేవాడేకాదు; పిలిస్తే 'అక్కా'అని పిలిచేవాడు. 'అమ్మ' శబ్దంలో దాగియున్న ఆమమత్వం, ఆస్నేహం, ఆవాత్సల్యం అక్కలో యెక్కడ? సుశీలకు తన అమూల్య వాత్సల్య సంపత్తిని ప్రదర్శించేటందుకు మనోహరు డెప్పుడు అవకాశమివ్వలేదు. అదిఅంతా ద్రవీభూతమై కళ్ళవెంబడి అశ్రురూపంగా ప్రవహించేది. ఆమె వేదనకు హద్దులేకపోయింది. ఈ బాధనుండి బ్రదికి బయటపడాలనుకునేది. కాని దారి కనుపించేదికాదు.

రఘునాథరావు భోజనం చేస్తున్నాడు. రఘునాథరావు ముద్ద నోట్లో పెట్టుకుంటు సుశీ! నీకు శుభవర్తమానం వినిపిస్తాను, నాకేమి బహుమాన మిస్తావని నవ్వుతూ అడిగాడు.

'సరే, వేడి వేడిచారువడ్డిస్తాను.

రఘునాథరావు విరగబడి నవ్వినాడు. సరేకాని, ఈవేళ మా నాన్నగారి దగ్గరనుంచి నీకు కోడలు పుట్టిందని ఉత్తరం వచ్చింది. అందులో తన ముద్దుల కూతురును రావలసినదిగా కూడా వ్రాశారు. వెళ్లుతావా మరి ?

'ఎప్పుడు?'

'రేపే, ఎల్లుండిపురుటిస్నానం.'

'సరే' 'అయితే ఎవరెవరు వెళ్లుతారు?'

'నేనొక్కదాననే. మనోహరుడు రాడుగదా ?'

సుశీలకు దుఃఖం ఆగలేదు. అశ్రువులను దాచడానికి వంట యింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

కలకత్తా మెయిలు మద్రాసునుంచి రాత్రి ఏడున్నర ఘంటలకు బయలుదేరేది మైలాపూరునుంచి స్టేషనుకు వెళ్ళటానికి కనీసం పదిహేను నిమిషాలన్నా పట్టుతుంది. అందుకని 'డ్రైవరు' ఏడుగంటలకే కారు తీసికొనివచ్చి గేటులో పెట్టాడు. రఘునాథరావు మనోహరుని చంకలో యెత్తుకొని కారులో సామాను పెట్టిస్తున్నాడు. మధ్యమధ్య సుశీలను రమ్మనమని తొందర చేస్తున్నాడు.

సుశీల బరువైన హృదయంతో గదిలోనుంచి బయటకు వచ్చింది. ఆమెకు మనోహరుని విడిచిపెట్టి వెళ్ళవలసి వచ్చినందుకు హృదయంలో ఆందోళనగావుంది, కాని చేసేదేముంది! నెమ్మదిగా కమల గది దగ్గరకి వెళ్ళి 'వదినా! వెళ్ళివస్తాను; మనస్సులో యేమీ ఉంచుకోవద్దు నన్ను క్షమించు; బెజవాడనుంచి తిరిగి ఎప్పుడు వస్తావో! నీవు మాత్రం అప్పుడప్పుడు ఉత్తరంమాత్రం వ్రాయిస్తూఉండు' అనిచెప్పి కమల జవాబు వినకుండానే వెళ్ళి కారులో కూర్చుంది.

మనోహరుడు కారువంక, సుశీలవంక విచిత్రంగా చూడ మొదలుపెట్టాడు. వాని సుకుమార హృదయ సరోవరంలో ఎన్ని భావనాతరంగాలు లేచినాయో! సుశీల మనోహరుని కన్నార ఒకసారి చూచింది. ఆమె కండ్ల వెంట గిఱ్ఱున నీళ్లు తిరిగాయి. ముఖం త్రిప్పేసుకుంది.

డ్రయివరు కారు 'స్టార్టు' చేశాడు. 'హారన్' ఊదుతూ ముందుకు నడిపాడు. కారు బయలుదేరటం తరవాయిగా మనోహరుడు గిలగిల కొట్టుకొంటూ తండ్రి చంకలోనుంచి క్రిందకుదూకి 'అమ్మా! అమ్మా!' అంటూ కారువెంట పరిగెత్తాడు, అతని కంఠస్వరం బాణం మాదిరిగా సుశీలగుండె దూసుకుపోయింది. ఆమె గభాలున కారులోనుంచి క్రిందకు దూకింది. కాని కారు కదలికలో ముందుకు పడిపోయింది. నుదుటను రాయి గ్రుచ్చుకొంది. ఇదంతా ఆమె కేమీ తెలియటంలేదు; గబగబ పరుగెత్తుకొనిపోయి మనోహరుని యెత్తుకుంది. ఇక ముద్దుల వర్షానికి అంతే లేకపోయింది,

ఆకుకూరలు

అవిసె - ఉస్తి - కరివేప - కామంచి - కాబేజీ - కొత్తిమిరి- కోలపాల - గుంటగలగర - గోగు - చక్రవర్తి - చామ - చింత - చిట్టి-చిలుకకూర - చుక్క - తమలపాకు - తుమ్మి - తోటకూర - దాగ్గలి - దోస - నీరుల్లి - పుదీనా - పొన్నగంటి - బచ్చలి - బలుసు - బొద్ది - మునగ - మెంతి - వేప - సరస్వతి- సీకాయ అనే ముప్ఫయి ఒక్కరకాల ఆకుకూరల వివరాలు గలవు. ఆకుకూరల ప్రాశస్త్యాన్ని వివరించే చక్కని పీఠికకూడా వున్నది.

ప్రతికోసం

రెండు అణాలు

పోస్టుబిళ్ళలు పంపేది.

ఆంధ్రభూమి బుక్కు డిపో
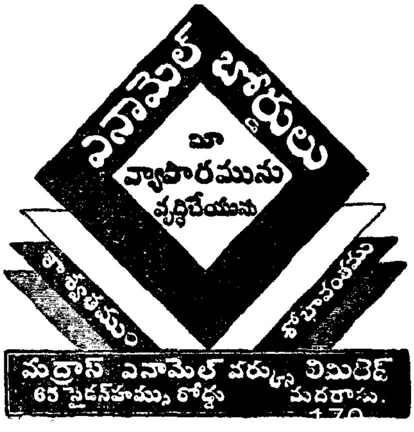
వేపేరి : మదరాసు.